

เทศน์เช้า วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๘

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันพระนะ วันพระ วันโกน เราชาวพุทธ วันพระ วันโกน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้หาธรรมะใส่หัวใจ คุณน้ำเรลิต บรรพบุรุษเราอพยพมา พอเข้ามาถึงเมืองไทย มันรอดตาย ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว มันอุดมสมบูรณ์ไปหมด เวลาอุดมสมบูรณ์ไป คนขยันหมั่นเพียร เอาตัวรอดได้ทั้งนั้นนะ คนขยันหมั่นเพียรอุดมสมบูรณ์ ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ในน้ำ จับไปเถอะ มันได้กุ้งหอยปูปลามาประทังชีวิตทั้งนั้นนะ แล้วก็ยังทำอาชีพได้ด้วย เวลาสิ่งใดที่มันอุดมสมบูรณ์ ทำสิ่งใดประสบความสำเร็จทั้งนั้นนะ เวลามันแห้งแล้ง เวลามันภัยพิบัติขึ้นมา ทำสิ่งใดขาดตกบกพร่องไปทั้งนั้นนะ ตอนนี้อะไรจะเบียดเบียนกันอยู่ มันคิดขัดกันไปหมด ถ้ามันคิดขัดกันไปหมดนะ

เวลาจิตใจของเราอ่อนแอ จิตใจของเรา คำว่า “อ่อนแอ” นะ ก็เราต้องมีอาชีพ ถ้าเราขาดอาชีพ เราจะอยู่ได้อย่างไร เวลาถึงคราวเปลี่ยนแปลงไง ถ้าคราวเปลี่ยนแปลง ทางโลกมันมีการเปลี่ยนแปลง เรามีสติปัญญาขึ้นมา เราจะอยู่กับสังคมได้

เวลามานบวชเป็นพระๆ เวลาบวชเป็นพระขึ้นมา มันบวชใหม่ๆ ขึ้นมา สดชื่น มีเป้าหมายทั้งนั้นนะ หวังจะพ้นทุกข์ๆ เวลาประพฤติปฏิบัติก้าวหน้าไปๆ พรรษามากขึ้นๆ ตั้งแต่ความอุดมสมบูรณ์ของโลก อุดมสมบูรณ์ทางโลก เพราะมันอุดมสมบูรณ์ของมัน ทำสิ่งใด จับสิ่งใดมันได้ผลตอบแทนทั้งนั้นนะ เวลาภัยพิบัติขึ้นมา เวลาสภาวะแวดล้อมมันเปลี่ยนแปลงไป ทำสิ่งใดมันแห้งแล้งไปทั้งนั้นนะ

จิตใจของเราก็เหมือนกัน เวลาบวชใหม่ๆ ขึ้นมา มันตั้งเป้านะ บวชใหม่ๆ ขึ้นมา สดชื่นแล้วเราจะชวนขวายเป็นของเรา พอ ๒ พรรษา ๕ พรรษา ๑๐ พรรษาไป มันแห้งแล้งๆ ไปเรื่อย ถ้าแห้งแล้งไปเรื่อย เพราะอะไร เพราะว่าเราทำแล้วเราไม่ได้ดูแลรักษาให้ดี ถ้าดูแลรักษาให้ดีนะ คนที่เขาเป็นเกษตรกรพอเพียง เขารักษาของเขาในสภาวะแวดล้อม เขารักษาไว้ดี เขายังทำของเขา เขายังทำสิ่งใดยังประสบความสำเร็จของเขา เขาทำอย่างไร สภาวะแวดล้อมของเขา เขารักษา

ของเขา รักษา มั่นอุคมสมบูรณ์ไปหมด ที่อื่นเขาแห้งแล้ง แต่ที่ของเรา เราดูแลรักษาของเรา มั่นอุคมสมบูรณ์

ในจิตใจของเรา ในจิตใจของเราต้องฝึกหัดของเรา เราจะมองแต่สภาวะแวดล้อม ถ้าเขาแห้งแล้ง เราก็จะแห้งแล้งไปกับเขา สภาวะแวดล้อม ถ้าเรารักษาของเรา มันก็ดีขึ้นมาได้ไง หัวใจของเราก็เหมือนกัน ถ้าเรารักษาของเรา นะ รักษาของเรา เห็นไหม เวลามาทำงาน รักษาศีล มาภาวนา เวลาทำงานของเรา เราทำแต่พอประมาณของเรา ถ้าจิตใจมันสูงส่งขึ้นมา มันทำของมันแล้วมันสดชื่นของมัน แต่เราทำพอประมาณของเรา เราดูแลของเรา ทรัพย์สมบัติของเรา

ทานร้อยหนพันหนไม่เท่าถือศีลบริสุทธิ์หนหนึ่ง ศีลบริสุทธิ์ร้อยหนพันหนไม่เท่ากับภาวนาเกิดปัญญาขึ้นมาหนหนึ่ง เวลาศีล สมาธิ ปัญญาขึ้นมา มันเป็นนามธรรมทั้งนั้นนะ สิ่งที่เป็นนามธรรมมันเข้าหัวใจของเราไง ถ้าหัวใจของเรา ถ้าเรามีสติปัญญา เรารักษาหัวใจของเรา

ปัจจัยเครื่องอาศัย ถ้าจิตใจของเรามันอ่อนด้อย เวลาคนทุกข์คนจนเห็นอะไรก็อยากกินอยากใช้ อยากสอยไปทั้งนั้นนะ เพราะเราขาดแคลน เวลาคนเขาร่ำรวยขึ้นมา เขาประหยัดมัธยัสถ์ของเขา นะ เขาใช้ด้วยความประหยัดของเขา เขาร่ำเขารวยขึ้นมาเพราะเขาประหยัดของเขา เขาดูแลรักษาสมบัติของเขา

จิตใจของเราถ้ามีศีล สมาธิ ปัญญาขึ้นมา มันไม่ขาดไม่แคลนขึ้นมา มั่นอุคมสมบูรณ์ของมัน มันไม่ขาดไม่แคลน มันไม่ออกไปทางโลกเลย แต่ถ้าเราแห้งแล้งของเรา ไปไหนมีแต่ความอยากไปทั้งนั้นนะ หัวใจก็เหมือนกัน ถ้าหัวใจเราดูแลรักษาหัวใจของเรา รักษาดูแลหัวใจของเรา ถ้าหัวใจของเรามีสติมีปัญญาขึ้นมา ใ้อการขาดแคลนๆ มันขาดแคลนเพราะจิตใจของเรามีมันอยากได้อย่างประณีต อยากได้อย่างดี อยากได้อย่างนั้นนะ ถ้าเราประหยัดมัธยัสถ์ อะไรมันก็ใช้ได้ทั้งนั้นนะ พออะไรมันใช้ได้ทั้งนั้นแล้ว สิ่งที่มีนกดค้นหัวใจเรานี้เบาหมดนะ

ถ้าถึงคราวขาดแคลน ขาดแคลนมันก็ต้องขาดแคลนเป็นเรื่องธรรมดา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในพุทธประวัติ เวลาพราหมณ์นิมนต์ไว้แล้วข้าวยากหมากแพง เขาลืมใจ เขาลืมใส่บาตรด้วย พอดีมีผู้ค้าโคล้าม้า เขาค้าม้า เขาเดินทางมาถึงหน้าฝนกลางเข้าพรรษา เขาก็กลับบ้านของเขา เขาให้เลี้ยงม้าของเขาด้วยข้าวกล้อง

ฉะนั้น เวลาพระไปบิณฑบาตไม่ได้ เขาก็ถวายข้าวกล้องนั้นมา ข้าวกล้องนั้น พระ
อานนท์ก็ได้มา เขาถวายคนละแฉ่ง เพราะสมัยนั้นพระรูปร่างใหญ่ พระอานนท์มา พระทำอาหาร
ให้สุกเองไม่ได้ พระปรุงอาหารเองไม่ได้ เป็นอาบัติหมด ฉะนั้น พระอานนท์มาก็เอามาบด เอ
มาบดให้เป็นแป้ง เอน้ำพรม แล้วถวายองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทุกคนเห็นแล้วทุกคน
ทุกข์ยากไปหมด แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านเห็นถึงคราวว่าเวลากรรมมันให้ผล
ของมัน

จนพระโมคคัลลานะจะพาพระไปบิณฑบาตอีกทีปีหนึ่ง จะพาพระไปบิณฑบาต เพราะ
มีฤทธิ์มีเดช ทำอะไรให้มันประสบความสำเร็จทั้งนั้นนะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าห้ามๆ เวลาออกพรรษาขึ้นมาแล้ว พรหมถึงนึกได้
ถึงนิมนต์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปฉันในราชวัง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชม
พระที่นั่นว่า “เราชนะแล้วๆ ชนะความทุกข์ความยากความลำบากอันนั้น” นี้พูดถึงว่าองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้านะ เวลาถึงคราวเวรกรรมขึ้นมา

ทีนี้ของเรา ถ้าเรามีเวรกรรมของเราขึ้นมา ถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นมา เราจะผ่านวิกฤติไป
ได้ทั้งนั้นนะ วิกฤติอย่างนั้นมันวิกฤติมา เห็นไหม เวลาครูบาอาจารย์ที่ประพฤติปฏิบัติมันมากกว่า
นี้ ที่ไหนเขาอุดมสมบูรณ์ ท่านไม่ไป ท่านจะไปหาแต่ที่อึดคัดขาดแคลน

คำว่า “อึดคัดขาดแคลน” เราไม่ได้ไปพึ่งโทษว่าคฤหัสถ์เขาเป็นแบบนั้น เราไปหาแบบ
นั้น เพราะที่อึดคัดขาดแคลน บ้านสองหลังสามหลังขึ้นมา เขาก็ต้องหาอยู่หากินของเขา เขามี
จิตใจอันดีงามของเขา เขาก็ใส่บาตรเรามา ใส่บาตรเรามา เราฉันของเราแล้วเราก็จะรีบชวนขวาย
ของเรา จะเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา ทำหัวใจของเรา พยายามฟื้นฟูหัวใจของเราขึ้นมาให้ได้

วันพระๆ มันพระที่ไหน เวลาจะเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่กลางหัวอกนี้ พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ปฏิสนธิจิต เวลาจิตเวียนว่ายตาย
เกิดในวัฏฏะ เกิดในไข่ เกิดในน้ำครำ เกิดในโอปปาทิกะ การกำเนิด ๔ การกำเนิด ๔ เกิดมาแล้ว
เป็นมนุษย์ เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เวลาเกิดมาพบพระพุทธศาสนา
พระพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประพฤติปฏิบัติจนองค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้าปรินิพพาน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพ้นจากทุกข์ไปแล้ว แล้ววางธรรมวินัยนี้ไว้
ปรารธนาหรือสัตว์ขันธ์สัตว์ หรือสัตว์ขันธ์สัตว์คือสัตว์ผู้ข้อง

เราเกิดในวัฏฏะ เรามีวิชาขึ้นมา เราเกิดในวัฏฏะ แต่เรามีบุญกุศลของเรา เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอน สอนให้เราเริ่มต้นจากการเสียดส การเสียดส เสียดสอะไร เสียดสเพื่ออะไร เสียดสให้จิตใจเข้มแข็งขึ้นมา ถ้าเข้มแข็งขึ้นมา มันเสียดสอารมณ์ได้ไง ถ้าจิตใจเสียดส จิตใจเป็นสาธารณะ อยู่ในสังคมขึ้นมามันจะไม่เบียดเบียนกัน มันจะดูแลรักษากัน จิตใจมันจะอบอุ่น ถ้าสังคมที่ดี คนเราอยู่ในสังคมที่ดี เราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันก็มีโอกาสของเราใช้ไหม

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนให้การเสียดส เสียดสสิ่งที่เป็นปัจจัยเครื่องอาศัย เสียดสโอกาส เสียดส คุณติ ให้ธรรมเป็นทาน ให้ธรรมเป็นทาน เราให้ปัญญาเขา สิ่งที่เป็นปัญญา เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนา สอนให้การเสียดส เสียดสเพื่อใคร? ก็เสียดสเพื่อหัวใจของเรานี่ไง

เวลามันทุกข์มันยากขึ้นมา หน้าขึ้นนอกตรม เวลาอยู่กับสังคมโลกนี้หน้าขึ้นนอกตรม เพราะมันมีทุกข์มียากของมัน แต่ถ้าเรามีคุณธรรมของเราเนะ หน้าขึ้น หัวใจก็ขึ้นบานด้วย เพราะหน้าขึ้น เพราะเรามีความสุขจากภายในไง ถ้าความสุขมันเกิดจากภายใน สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี ถ้ามันจิตสงบระงับเข้ามาแล้ว สิ่งข้างนอกมันเป็นหน้าที่การงาน

คนเรามันจะดีจะชั่ว เขาดูกันที่นี้ไง อยู่ที่หน้าที่การงาน ความรับผิดชอบ ถ้าเรารับผิดชอบ เรารับผิดชอบต่อชีวิตเราด้วย เรารับผิดชอบต่อแล้วเรายังเหลือ สิ่งที่เราเหลือ เราเจ้องานอีกด้วย การสร้างบารมี ถ้ามันมีความสุขร่มเย็นจากภายใน สิ่งที่มาได้มันก็เป็นความสุข ความสงบ ความระงับ แล้วเราเจ้องานสังคมไปเพื่ออำนาจวาสนาบารมี ถ้าทำอย่างนี้แล้ว เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันก็ง่าย ง่ายเพราะอะไร ง่ายเพราะมันเบาใจ ง่ายเพราะมันไม่มีสิ่งใดฝังใจ สิ่งใดที่มันมากดถ่วงหัวใจมันไม่มี เพราะเราทำมาตั้งแต่ข้างนอกแล้ว นี่ทาน

เวลามาถือศีล ถือศีล ความปกติของใจ ถ้าใจมันปกติเนะ เรามีอำนาจวาสนาบารมี เราได้เสียดสเจ้องานกับสังคมด้วย แล้วเราจะประพฤติปฏิบัติเพื่อตัวเราเองด้วย เราจะมีอึดตสมบัติของเรา เราจะมีสติ สติยับยั้งหัวใจเราด้วย

ในสังคมที่เขากระทบกระเทือนกัน ที่เขามีปัญหากัน เพราะว่าจิตใจของเขา จิตใจของเขา มันมีความคิด แล้วความคิดเบียดเบียนตนเองแล้วเบียดเบียนผู้อื่น แต่เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอน เราเดินตามแนวทางขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ

เจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาหรือสัตว์ชนสัตว์ ธรรมและวินัยจะหรือสัตว์ชนสัตว์ ในหัวใจของเรา เราทำแล้วเรามีความปลอดโปร่ง มีความสบายใจ นี่ทาน พอรักษาศีล เวลาจะมา ภาวนามันก็ปลอดโปร่ง

เวลาเสียสละทาน เสียสละทานเพื่อใคร บุญกุศลเพื่ออะไร บุญกุศลเพื่อความสบายใจ เรานี่ไง ถ้าความสบายใจ แล้วใจมันเป็นอย่างไรละ ใจเป็นอย่างไร ใจเรา ถ้าเราทำความสงบของใจ ใจมีสัมมาสมาธิ นี่ไง ใจเป็นอย่างไร ใจเป็นสัมมาสมาธิ ใจมันตั้งมั่น ใจมันตั้งมั่น

สิ่งที่เป็นนามธรรมๆ ความสุขที่จับต้องไม่ได้ ความสุขนี้มันจับต้องได้อย่างไร สติปัญญาของเรามันจับต้องได้ พอจับต้องได้ เราดูแลรักษาของเรา พัฒนาจนมันมีกำลังขึ้นมา พอมีกำลังขึ้นมา มันฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาในการแยกแยะ ในการรื้อค้น รื้อค้นในอะไร? รื้อค้นในร่างกายเรานี้ เพราะเรามีชีวิต เราเป็นเรา เราถึงไปหาทรัพย์สมบัตินั้นมา สมบัตินั้นมา เพราะมีเราถึงได้สมบัตินั้นมา เวลาเราพยายามจะหาหัวใจของเรา ถ้าจิตมันสงบเข้ามา ความสงบอันนั้น จิตที่มันสงบ เพราะเรามีหัวใจ เรามีชีวิต เราถึงหาทรัพย์สมบัตินั้นมาเป็นของเรา สิทธิเป็นของเรา เวลาเราทำความสงบของใจเข้ามา ใจมันสงบเข้ามานี่เป็นของใคร จิตสงบมันเป็นของใคร

ถ้ามันมีสติปัญญา สัมมาสมาธิมันรักษาของมัน แล้วถ้ามันฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาที่มันเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากใจที่ออก มันแยกแยะ ปัญญาที่เห็นสติปัญฐาน ๔ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง

เห็นกายๆ ใจของเราเห็นกายของเรา ใสนี้เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยไปหาหมอ ให้หมอดูแล ให้หมอรักษา แต่ถ้าจิตเราสงบแล้วเราเห็นกาย นี่จิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นกาย จิตเห็นเวทนา จิตเห็นจิต จิตเห็นธรรมเป็นสติปัญฐาน ๔

สติปัญฐาน ๔ เกิดจากไหน เกิดจากพุทธะ เกิดจากจิตผู้รู้ เกิดจากหัวใจของเรา เราเกิดมาเป็นนาย ก. นาย ข. นาย ง. สมมุติตั้งให้ แต่จิตนี้เสมอภาคกันหมด จิตนั้นมันเป็นผู้รู้ นี่ธรรมๆ สิ่งที่เป็นธรรมขึ้นมา ธรรมเกิดขึ้นมา เวลานั้นเกิดภาวนามยปัญญาขึ้นมา เห็นไหม นี่ไง ที่ว่าการเกิดเป็นมนุษย์ประเสริฐ ประเสริฐตรงนี้ไง ประเสริฐที่เกิดเป็นมนุษย์มีสติปัญญาของเรา สติปัญญาทางโลกเราก็หาอยู่หากิน หาปัจจัยเครื่องอาศัยเพื่อสังคม เพื่อสังคม เพื่อชาติ เพื่อตระกูลของเรา เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติของเรา เพื่อตัวของเรา เพื่อจิตดวงนี้

เวลาพระอรหันต์ในสมัยพุทธกาลไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะถามว่า “ใครเป็นคนที่ทรมาณมาๆ”

ลูกศิษย์พระสารีบุตร ๕๐๐ ลูกศิษย์พระโมคคัลลานะ ลูกศิษย์พระอุบาลี “ใครทรมาณมาๆ” ใครทรมาณคือผู้ชี้หน้า ผู้คอยชี้แนะ พอชี้แนะ สิ่งใดที่มันเกิดขัดแย้ง มันเกิดโต้แย้งในหัวใจ ครูบาอาจารย์ต้องเป็นคนแยกแยะ เป็นคนชี้หน้าว่าอะไรผิดอะไรถูก แยกแยะให้เราค้นคว้า แต่เวลาจะภาวนาขึ้นมา เวลาจิตเราสงบแล้ว เกิดถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง มันเกิดภาวนามยปัญญา

ภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดขึ้นจากจิตนี้ จิตนี้ต้องเป็นผู้ที่แยกแยะ จิตนี้เป็นผู้ชวนขวย จิตนี้เป็นผู้กระทำ เพราะจิตนี้ เห็นไหม อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจยา วิญญฺาณํ เพราะพญามารมันครอบงำจิตดวงนี้ เพราะจิตดวงนี้โดนครอบงำด้วยพญามาร มันถึงเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะวง โปจิตมันสงบขึ้นมา มันไปรู้ไปเห็น จิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นสติปัญญา ๔ เห็นตามความเป็นจริง เห็นเกิดภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดขึ้นจากความเป็นจริง ถ้าความจริงเกิดขึ้นมา มนุษย์ประเสริฐ ประเสริฐอย่างนี้

แต่เราประเสริฐ ประเสริฐทางโลก ประเสริฐทางวิทยาศาสตร์ไง เราศึกษามา เรามีวิชาซิพมา เรามีปัญญาขนาดไหน เราก็ชวนขวย เราก็กระทำเพื่อเราไง เพื่อให้มีชื่อฝากไว้ในประวัติศาสตร์ไง ประวัติศาสตร์มันจะมีต่อไปเรื่อยๆ มันจะมีตลอดไป

แต่เวลาเราภาวนาขึ้นมา มันเป็นปัจเจกตั้ง มันเป็นสันตสิทฺฐิโก มันรู้เฉพาะหน้า มันรู้ตามความเป็นจริง เอ๊ะ! เอ๊ะ! เอ๊ะ! แล้ว เอ๊ะ! เอ๊ะ! พวกมันรู้เรื่อง รู้เรื่องกับผู้ที่เห็นตามความเป็นจริงไง

แต่ผู้ไม่เห็นตามความเป็นจริง เอ๊ะ! เอ๊ะ! อะไร เอ๊ะ! ก็ชี้ควายไป กองชี้ควาย กลิ่นเหม็นๆ นั่นนะ มันเอามาทาตัวมัน แล้วมันบอกว่าเป็นธรรม

แต่ถ้ามันเป็นความจริง ถ้าเป็นความจริง ถ้าปัญญาทางโลก ปัญญาทางโลก ปัญญาเขาทำวิจัยกัน ทำให้มีทางวิชาการฝากไว้กับโลก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้ก่อนวิชา ๓ ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทำลายอวิชชาไปแล้ว เป็นปัจเจกตั้ง เป็นสัจจะเป็นความจริง แล้วถ้าผู้ใดประพฤติปฏิบัติเข้าไปรู้ตามความเป็นจริงอันนั้น มันเป็นธรรม มันเป็นสัจธรรม

ในหัวใจ โลกรู้ด้วยไม่ได้ ไม่ได้หรอก โลกรู้ด้วยไม่ได้ แต่โลกพยายามชวนชวาย เราเกิดมาเป็นโลก เราเกิดมาเป็นสมมุติ สมมุติบัญญัติ แล้วเราพยายามชวนชวาย

ทำความเข้าใจของใจคือสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิคือยับยั้งทั้งหมด ยับยั้งความคิดทางโลก ทั้งหมดให้มันกลับมาเป็นสัจจะความจริงในใจของเรา แล้วใจดวงนี้เป็นสัมมาสมาธิ มันรู้ก็มันมีการกระทำของมันขึ้นไป มันเป็นสังขารแล้วสังขารกับสังขารมันเข้ากัน ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไม่มีขัดไม่มีแย้งในสัจจะความจริงเลย เราทำเพื่อเราไง ถ้าเราทำเพื่อเรา มันเป็นสัจจะความจริงอย่างนี้ขึ้นมาแล้ว

แม้แต่เวลาจิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวิภวภู มิ กามภพ รูปภพ อรูปภพ เทวดา อินทร์ พรหม เขามีบุญกุศลของเขา เขาถึงได้ไปเกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหมของเขา แต่เขาก็ต้องเวียนว่ายตายเกิดในวิภวภู มิ แล้วแต่อายุขัยของเขา ถ้าเขามีสติปัญญาขึ้นมา เขาถึงมาฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง เขาถึงมาฟังธรรมครูบาอาจารย์ของเราไง นี่ไง เขาต้องมาฟัง แต่เราไม่ต้องเราอยู่ในภพชาติเดียวกัน เราเห็นหน้ากัน เราสื่อสารกันด้วยภาษาได้ ถ้าเราชวนชวายของเรา เราทำของเราเพื่อประโยชน์กับเรา ทำเพื่อประโยชน์กับเราๆ

ฉะนั้น สิ่งที่ว่า เราอยู่ทางโลกเราก็ทุกข์เราก็อากแล้ว ตอนนี้เศรษฐกิจมันตกต่ำ เราก็มีความทุกข์ความยากกันไปหมด แต่ความทุกข์ความยาก คราวที่เวลาเศรษฐกิจดีละ เศรษฐกิจดี เราก็มีความสุขใจ เราก็มีความสุขของเราไง สิ่งนี้มันเป็นผลของวิภวภู มิ มันมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอนิจจัง เราก็มองชวายของเรา นี่ทางโลก

แต่ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าจิตใจมันขึ้นบาน จิตใจมันชุ่มชื้นขึ้นมา เศรษฐกิจมันดี แต่ถ้าเศรษฐกิจมันร่วงโรยละ จิตใจของเราเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญ เราจะรักษาอย่างไร เราจะดูแลอย่างไร

มองโลกไป คุณนั่งดูละครแล้วย้อนมองดูตัว แล้วย้อนมองดูหัวใจของตน เราจะทำใจของเราอย่างไรให้มีหลักมีเกณฑ์ มีหลักมีเกณฑ์เป็นที่พึ่งของเรา สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มีความสุขหาได้ด้วยหัวใจของเรา ความสุขหาได้ที่นี้ แต่เราโดนการโฆษณาชวนเชื่อ พยายามจะหาความสุขข้างนอกกัน เราจะต้องชวนชวาย เราจะต้องแสวงหา แล้วก็ต้องชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด ถึงที่สุดก็ต้องตายไปทั้งหมด แต่เราชวนชวายทรัพย์สมบัติของเรา ถ้ามันจะตาย

มันไปกับเรา ก็เราไปชวนขวาย เรามีทรัพย์สินสมบัติของเรา อุตตสมบัติเกิดที่จิต ปัจจัยตั้ง สันติภูมิจิ
โกเกิดกับเรา แล้วเราจะตาย ตายก็ไปกับเราไง ไปด้วยกัน เพราะเราหามา เราทำของเรา

สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี หน้าทีการงานเราก็ทำ เราไม่ปฏิเสธเราก็ทำ แต่เราก็ต้องดูแล
หัวใจเราด้วย เราก็ต้องชวนขวายให้พบให้เจอ ถ้าพบเจอแล้วนะ มันจะซาบซึ่งมาก ซาบซึ่งว่า
ทำไมเราโง่งขนาดนี้ ทำไมเราโง่งขนาดนี้ แต่ถ้ายังไม่เจอ มันว่ามันฉลาดนะ มันนึกปราชญ์ ให้อั้วพวก
โง่งๆ มันไปอยู่วัดอยู่วา มันไปอยู่โคนไม้ มันจะมีความสุขได้อย่างไร ของเราสิ โอ้โฮ! ความสุข
รอบด้าน ให้อั้วโคนไม้มันสุขได้อย่างไร

เพราะเขาไม่มีวิหารธรรม เขาไม่มีคุณธรรมในใจเขา ถ้าเขามีวิหารธรรม เขาจะรักษา
วิหารธรรมของเขา เอวัง